

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Ljubljanska gimnazija.

Dokler je realka v novem poslopju tako šumotno, pričela je gimnazija v starih prostorih šolsko leto precej tihotno, in človek bi mislil, kar šuma ne dela, lepo raste in krepko napreduje. Res so nastavljeni na njej profesorji izučeni; odstopila sta J. Ogorek in J. Kersnik, nastopil pa je vrli Fr. Wiesthaler; res prihajajo iz ljudskih šol v gimnazijo učenci navadno prav dobri; res vlada po starem poslopju, kar so realci odšli popolnoma, večja tihota in se redovnost lože bode ohranila: vendar gimnazija, žalostna jej majka! pojema od leta do leta. V desetih letih upadla je za polovico; l. 1864/5 štela je učencev 738, in l. 1874/5 ima jih le 403. Od predlanskega leta na lansko upadla je za deset, od lanskega na letos pa za dvakrat deset. V sedmem razredu nahaja se učenec samo 29, v osmem le 28! Od kod ta nevesela prikazen?

Prvi vzrok tej neveseli prikazni je duh sedaj vladajoči, kateri prav v smislu olikanega liberalizma polagoma in brez šuma popušča cerkveno žitje in vsled tega naravno gine tudi verstveno bitje. Tako se je letos skrčila spet navadna molitev pred šolo in po šoli; tako se s spovedjo in sv. obhajilom vprihodnje ne sme zgubiti (!) nobena šolska ura več; tako se po nesrečni neki določbi, naj pri sv. maši mladino čuvajo učitelji trije ali štirje, še dobri se celo ob nedeljah in praznikih ne upajo prikazovati, da ne bi zdeli se pobožni, dokler so poprej ob nedeljah prihajali navadno vsi, ob delavnikih pa vsaj tisti, ki so prvo uro opraviti imeli v šoli, mnogim tudi v spodbudo.

Drugi vzrok tej neveseli prikazni je duh sedaj vladajoči, kateri prav v smislu sedanjega liberalizma zahteva, naj bistri se le um ter z vedami polni le glava; kateri vsled tega pomnožuje vedno nauke in pomnožuje ure šolske, zmanjšuje pa dni proste, o katerih radovalo se je časih srce in pokrepčevalo velikrat telo. Vlani že odpravila se je starodavna navada, da četrtek ni bil dan šolski; prosto je sedaj na gimnaziji le v sredo in v soboto popoldan, in tedaj, kakor celo ob nedeljah učijo se nauki nezapovedani ali prosti. Ako je poprej kdo — učenik ali učenec — bolehal, počil si je v četrtek brez zamude; ako je imel opravke zunaj mesta, na deželi, doma, pri stariših, izvršil ga je v četrtek brez zamude; šel je lahko o lepem jutru — spomladi — na sprehod — na radostno potovanje, na božjo pot brez zamude; sedaj — tega ne more v šolskem letu nikdar niti učenec niti učitelj. Vprežen mora dan na dan v šolo, in — izostalo jih je lani med letom nad petdeset, in umrlo šest učencev ne zanikarnih, ampak prav marljivih, kakor spoznava sporočilo gimnazijsko str. 40. Da se po telovadbi zdravje komaj tolikrat pridobi, kolikorkrat se pogubi, da se po njej pospešuje le vnanja spretnost, ne pa vselej tudi notranja krepost, da se dijak marljiv, ubožen, lačen in brez dostojne obleke telovaditi ne more in ne utegne, to dosedanja skušnja spričuje kaj očitno.

Tretji vzrok tej neveseli prikazni je duh sedaj vladajoči, kateri tudi v smislu novega liberalizma trdi, da naj služi vse državi in da vsi stanovi naj so toraj pod vojaščino. Tudi na gimnaziji so mladino hudo ostrašili nekateri novejši prigodljeji, da so pri drugem — tretjem

naboru potrjeni bili, kateri so bili srečno odšli pri prvem, mladenči — namenjeni v duhovščino. Zbegalo je to dijake, ostrašilo stariše, in vse skupaj bega duhovne po deželi, da si ne upajo več buditi zmožnih dečkov ter prigovarjati njihovim starišem, naj jih pošiljajo v srednje in više šole.

To so vzroki nekateri, pa ne še vsi. Bodi nam brez zamere, da se drznemo s temi očitno na dan, vsaj več oči več vidi, in vsaj bolezniki zdravnik odpraviti ne more, dokler jej pravega vzroka ne zna. Sploh je po mestu govorica, da pri realki prisiljena je glasnota, pri gimnaziji pa tihota, in da neka otožnost tlači tu in tam dijake pa tudi učiteljstvo, in to je, kar o bodočnosti skrbi pravega domoljuba, kateri vé in živo čuti, da radost in veselje zljajša nam povelje, da srce zadovoljno in veselo boljše je, kakor kraljestvo celo itd.

Politični pregled.

V Ljubljani 19. oktobr.

Avstrijske dežele.

Državni zbor se jutri zopet prične. Poslanci raznoterih strank so se že na Dunaju sošli; udje desnega središča imajo danes nekako posvetovanje o svojem zadržanju ter bodo pri tej priliki menda tudi spremenili pravila svojega kluba.

Deželni zbori se bodo znanprej neki shajali meseca aprila, kar bo g. poslancem gotovo jako ugodno, ker imajo v jeseni doma največ opravkov.

Dunajski občinski svet naznanja, da s 1. novembrom se prično mrtvi pokopavati

Podlistek.

Profesor Franc Šuklje in tridesetletna vojska.

(Spisal Val. Sežun.)
(Dalje.)

Politiške zadeve na Ogerskem so bile tedaj v najbolj žalostnem stanu; od juga in izhoda prigromil je Soliman II., najglasovitiši sultan, s svojimi turškimi drhalmi, 29. avgusta 1526 je bila strašna bitva pri Mohaču, v kateri je še le 21 let stari kralj Ludovik II. v močvirju vode Czellye padel pod konja ter poginil. Do 20.000 krščanskih vojakov ležalo je mrtvih na bojišču, pred sultanovim šotorjem pa so visele na kolih natakajene glave 7 škofov, 28 magnatov in 100 drugih plemenitašev. Soliman silil je po ti zmagi naprej in od 22. septembra do 15. oktobra l. 1529 oblegal Dunaj. — Ogersko je zdaj podedoval Ferdinand I., svak nesrečnega kralja Ludovika II.; pa nasprotnoval mu je Ivan Zapolya, vojvoda sedmo-graški, in si s pomočjo Turkov, ki so se juž-

nega dela Ogerske polastili, pridobil kraljev naslov in polovico Ogerske. Nevarnost za večerno stran Evrope je bila tako strašna, da se sme le primerjati z nekdanjo pred Huni in Mongoli. Luter pa in njegovi privrženci so takrat učili, „da je greh zoper Turke se vojskovati“, ker so iz nesreče katoličanov pričakovali večji prospah svoje vere. Ni čuda; saj je bil iz ravno tega namena Luter Filipu, deželnemu grofu na Haškem, dovolil, k svoji prvi ženi vzeti si še eno. 4. marca l. 1540 je pridigar Dionis Milanec, poprej dominikanec, ki je sam zaporedoma tri žive žene imel, že oženjenega Filipa poročil z Marjeto Saal. Pri tej prešeštni poroki (bigamiji) sta bila razun več svetnih oseb priče tudi stebra protestantizma Martin Bučer in Filip Melancton. Tako so glavarji protestantizma dejansko splovali rek: „Namen opravičuje sredstva“, ki se krivično jezuitom podtika. V tej žalostni dobi 16. in 17. stoletja, ko je severna stran Evrope od katoliške cerkve bila odpadla, ko je po sredi Evrope od atlantiškega oceana do Rusije vse gomazélo krivih prerokov, ko so bili Turki že na mejah Avstrije postavili svoj po-

lomesec; ko je Španjska, Portugalska in Laška komaj pred krivoverstvom se obvarovala; kdo je takrat avstrijsko državo ohranil pri katoliški veri in v nji jo potrdil? Med vladarji cesar Ferdinand I., njegov sin Karol, zopet tega sin Ferdinand II. in bavarski volilni knez Maks, pa jezuiti.

L. 1550 je bil ljubljanski škof Urban Textor cesarja Ferdinanda I., čigar spovednik je bil, v Avgsburgu soznanil z jezuitom P. Klavdijem le Jay (Claudius Jajus), kateri se je bil cesarju tako prikupil, da je ta že l. 1551 sv. Ignacija Lojolana v Rimu prosil mu pripomoči, da bodo jezuiti na Dunaji imeli kolegij. Le Jay je bil prvi rektor kolegija, pa je že l. 1552 umrl. Zdaj pride na Dunaj sv. Peter Kanizij, prvi jezuit iz Nemčije (rojen l. 1521 v Nimvegenu). Z neutrudljivim podučevanjem, z gorečim pridigovanjem, z novo vredbo univerze, z oskrbovanjem (administracijo) dunajske škofije (1554—1558), posebno pa z izdajo velikega in malega katekizma („Summa doctrinae christianae“ in „Institutiones christianae pietatis“) je Kanizij luteranstvu postavil močen jez in večino njegovih privržencev h katoliški

na konfesijonsloznom skupnem pokopališču, sedanja pa se bodo pokončala. Družine, ki imajo svoje prostore in rake, zamorejo si jih tudi na novem pokopališču kupiti in napraviti ter v 10 letih umrle iz starih pokopališč na svoje stroške tje prenesti. Ta sklep dunajskih mestnih očetov je hud vdarec za katoliško cerkev, ker judom in drugovernikom se bode gotovo dovolilo, da bodo imeli lastna pokopališča, kakor se jim je dovolilo, da imajo lastne konfesijonelne šole, med tem ko se po katoliških šolah šopirijo judovski, protestantovski itd. učitelji.

Mladočeskim privržencem se kot kandidati za državni zbor med drugimi priporočajo: Dr. Julij Gregr, lastnik „Narodnih Listov“, dr. Edv. Gregr, tiskavec „Nar. L.“, dr. K. Sladkovsky, glavni vrednik „Nar. L.“, dr. A. Čížek, sodelovalec „Nar. L.“, Ferd. Schulz, sodelovalec „Nar. L.“, K. Tuma, sodelovalec „Nar. L.“, J. Barak, odgovorni vrednik „Nar. L.“, V. Vavra, sodelovalec „Nar. L.“, Er. Špindler, dopisnik „Nar. L.“, in Strakaty poprav. notar „Nar. L.“. Zakaj tudi vredniškega sluge in raznašavcev „Nar. L.“ k vsemu temu ne priporočajo za kandidate, pristavlja „Politik“, je prikazen, ktere ne moremo uganiti. Čudna nesramnost je, državno zastopništvo celega naroda izbrati iz vredništva. Zanimivo je tudi, da na kandidatni listi, ki je bila pri zadnjih volitvah za deželni zbor podpisana od kakih 100 ljudi, stoji le ime dr. Sladkovskega kot predsednika. So drugi že usli, ali se morda sramujejo svoje ime podpisati pod to kandidatno listo?

Vnanje države.

Pruski listi poročajo, da 15. oktobra so preiskovali tudi stanovanje Arnimove tašče, grofinje Arnim-Boitzenburgove. V neki shrambi so vzeli 14 zabojev z Arnimovimi rečmi, ter prenesli k sodniji, potem pa so pred shrambo postavili policijsko stražo. Po neprevidnosti nekega vradnika se je v shrambi vnel ogenj, ki je hudo osmodil nektera stara hišna orodja.

Monakovski nadškof je prestop kraljeve matere k katoliški cerkvi duhovnom in vernim naznanil v posebnem pismu, v katerem jim priporoča hvaležnost za to pokazati v goreči molitvi za kraljevo rodovino. „N. Fr. Presse“ to pismo imenuje „minder massvoll“ ter pravi veri spreobrnil. L. 1554 in 1555 so jezuiti v Pragi na Českem napravili kolegij, in Wencel Sturem je bil prvi česki jezuit; njemu je sosebno pripisati ohranjenje katoliške vere na Českem ob času, ko so jo mnoge protestantske sekte (ločine) hotele vničiti.

Nadvojvoda Karol, vladar na Štirnem, Koroškem, Kranjskem in Goriškem, je l. 1573 jezuite poklical v Gradec. Po njihovem prizadevanju se je katoliška cerkev toliko opomogla, da je v malem času v Gradcu do 500 meščanov pristopilo k sv. obhajilu, ko jih je poprej komaj kakih 20 k Gospodovi mizi hodilo. Ker so protestantovski plemenitaši Karolu odrekli pomoč zoper Turke, je bil l. 1578 v Bruku prisiljen njim privoliti veliko tirjatev. Ali te pravice so bile dane samo za čas Karolovega vladanja, njegov sin cesar Ferdinand II. ni bil dolžan tega dovoljenja se držati ter je deželnim stanovom, ki so to od njega zahtevali, naravnost to odrekel, kakor piše Höfler, znani zgodovinar in profesor v Pragi. Toraj Ferdinand ni prelomil nobene od sebe potrjene svoščine, kakor Šuklje str. 17 pripoveduje.

(Dalje prih.)

da škof nobenega ozira ni imel na po prestopu hudo žaljenega (?) bavarskega kralja.

Deželni zbori

Deželni zbor kranjski. (Dalje.) Vnovič spregovori vladni zastopnik, rekoč, da se je dr. Zarnik enostransko, površno informiral; to ni tako. Dr. Zarnik: O, jaz imam dobre informacije, ne skrbite!

Na tem polju posebno rad Dežman svojo kljuso jaha, toraj jo je tudi zdaj osedlal, spravil se na-njo ter jo zagnal proti narodni stranki in sicer s hrupom, kakoršnega so zagnali divjaki in stari Germani, kedar so se spustili nad sovražnika. Najprej se obrne proti dr. Bleiweisu, pa mora pripoznati, da se je glede šol o Tirolih „zmotil“. Kaj se pa uče, to se pokaže pri vojaških novincih, katerih zna v nemških Tirolih najmanj pisati in brati. Odgovarjaje dr. Costi (da ni dokazov o tem, da bi se pri krajnih šolskih svetih godile nepristranosti) pravi, da take nepristranosti le zaradi tega niso znane, ker so učitelji dobro vedeli, kaj se spodobi govoriti v zborih, kaj ne, in da niso hoteli „špicljati“. Če bi se povsod ta izgled spodobnosti posnemal, bi v tem zboru danes Pirkar ne bil imenovan.

Za tem zažene svojo kljuso na tisto polje, po katerem je že vladni zastopnik tako šepasto hodil, in trdi, da vlada po šolah naroda slovenskega ne germanizira! Čujte in strmite, kaj Dežman trdi! On pravi, da mi germanizujemo narod, ker mu podajamo prevode nemških iger, kakor je n. pr. „Lumpaci-Vagabund“ itd. — Skuša tudi Zarnika podreti, posebno v tem, kar je povedal o učiteljskem shodu. Posebno na srce priraščen mu je nadzornik Pirkar, ktereza zagovarja s strašnim vpitjem. Če je ta v Cirknici ukazal raz sten vzeti slovenske učne pripomočke, je prav imel, kajti slovenske šolske knjige in učni pripomočki — vse to je „elendes Machwerk“, nikakor spodobno za šolo. Tako divja Dežman še dalje zoper slovensko šolo in pride do čudne trditve, da ima narodna stranka v deželnem šolskem svetu večino(!). Konečno govori o duhovščini in pripozna, da so liberalni listi s hujskanjem zoper njo res predaleč šli; to pa pripozna le zopet, da jim sam potlej eno pod nos dá. Kaj bi rekli — pravi — duhovni, ako bi se sklenilo, da jih bodo občine volile in ne škofje nastavljali? To bi bil krik! Tu pa zahtevate, da imajo občine zaradi učiteljev prvo besedo! Dr. Zarnik je zahteval, da država plačuje učitelje. Kako more po tem odrekati vladi pravico do imenovanja učiteljev? Zato bo on (govornik) glasoval za Schreyev predlog.

Dr. Zarnik ugovarja, da se po tem, koliko vojaških novincev zna brati in pisati, ne more sklepati, ali so šole dobre ali ne. Znano je, da veliko kmetiških fantov zatajuje to znanstvo; boje se avancirati, ker bi potem ne mogli hoditi na odpust. Dežman je rekel, da smo učitelje insultirali. Nikakor ne! Povedali smo le, kakšni so, namreč, da so odpadniki, nekteri izmed njih so z Dežmanom vred že peli „Slavo Slovanom“ in pesem o „prokletih grabljih“, zdaj pa so se zasukali po drugem vetru. Dalje protestira proti Dežmanovi trditvi, da bi bil namreč hotel, da država naj plačuje učitelje. Država naj podpira le nas pri plačah, mi damo 400, vlada naj pa pridá kakih 120 gld. Dežman je rekel: „Nemci se prav nič ne brigajo za Slovence; kako bi toraj komu na misel prišlo trditi, da jih hočejo germanizirati.“ Tako pravi Dežman. Kako pa to, da hočejo Nemci „deutsch bis zur Adria“? Ali se res ne brigajo za nas?

Poslanec Obreza se oglasi in predlaga konec debate — prav neprilčno, kajti videlo se je, da imata dr. Bleiweis in dr. Costa še marsikaj odgovoriti na grde napade poslanca Dežmana. Občinstvo je tega tudi pričakovalo, zlasti ker je Dežman trdil mnogo neresničnega, posebno o deželnem šolskem svetu, da je namreč po večini sestavljen iz narodne stranke. Tudi poslanci bi bili radi še slišali kak odgovor Dežmanu, zato je pa Obrezov neprilčni predlog komaj dobil večino. Morda g. Obrezi odgovor v slovenskem jeziku ne bi bil prijeten — njemu, ki to malo, kar v zboru spregovori, govori — nemški!

Pri glasovanju pa je padel predlog dr. Schreya, sprejel se je odsekov predlog, da se interpelacija „lehrrervereinskich“ učiteljev ne usliši.

Ob dveh popoldne je bila pretrgana in se pričela zopet ob šestih zvečer.

Na vrsto naslednjič pride poročilo odseka za pretresovanje poročila deželnega odbora o načrtu nove občinske postave. Odbor pa se je izrekel za majhne občine, ktere bi bile za Kranjsko primerne, Dr. Bleiweis predlaga, da bi vlada napravila okranje komisarjate, kakor so bili pred letom 1850. Poslanec Gariboldi hoče skoraj isto, vendar iz drugih vzrokov in na drug način. On želi, da bi deželni odbor poslal okrajnim glavarstvom tekste vsih občine zadevajajočih postav, glavarji naj bi potem sklicali občinske predstave, brali ž njimi te postave ter zvedeli njihovo mnenje, potem pa poslali poročilo deželnemu odboru.

Poslanec Langer misli, da ima narodna stranka druge, namreč samopridne namene, ko nasvetuje male občine. Po izgledu „divide et impera“ se dá ljudstvo bolj v narodnih vojnicah držati. Dalje očita večini, da je nedosledna v svojih nasvetih in sklepih, ker se je nekdanj izrekla za velike občine.

Dr. Bleiweis mu odgovarja, da to ni nedoslednost, marveč boljše prepričanje. Večina se je po skušnjah prepričala, da za našo deželo niso velike občine, zato je pa zdaj za male. Če je nam sramota, preminjati svoje sklepe, kolika sramota bi bila potem za vlado, ki vedno preminja svoje sklepe!

Poslanec Tavčar opomni, da so okrajni glavarji svojevoljno občine skup skladali; ako bi bili prašali občine, bi bile prišle vse druge občinske skupščine skup, kakor po okrajnih glavarjih.

Poročevalec dr. Costa Gariboldijevega nasveta ne more podpirati in sicer že izteh vzrokov ne, ktere so navedli predgovorniki desnice. Postava, ki veleva ustanoviti velike občine, je sicer že v veljavi, ali samo finančno ministerstvo je pripoznalo, da se ne more izpeljati. Kar je očital poslanec Langer desnici, je bosa. Iz političnih obzirov ne moremo biti za majhne občine, da bi namreč gospodovali po deželi po svojih privržencih županih, kajti znano je da, če hoče kdo koga posebno neljubljenega storiti, naj ga naredi za župana, ko bo tri leta županoval, ne bo imel v soseski nobenega prijatelja več. Če pa misli g. Langer, da bo po večih občinah njegova stranka dobila več moči v deželi, se zelo moti. Za deželni in državni zbor bodo po kmečkih občinah za poslance zmira Slovenci voljeni, naj bodo občine še tako velike. Govornik ostane pri predlogu odseka.

Pri glasovanju pade Gariboldijev predlog, odsekov pa in K. Bleiweisov se sprejmeta.

Večerna seja se je vršila mirno. Na dnevnem redu so bile sledeče točke, ki so se po nasvetu poročevalcev sprejele: Ustmeno poročilo gospodarskega odseka o peticijah Kne-

žanov in Šneperške grajščine v zadevah gozdnih pravic, ustmeno poročilo gospod. odseka o peticijah konjiške in Št. Lambertske občine, da bi se cesta od Litije čez Ponovič, Savo, Št. Lambert v Zagorje za okrajno cesto spoznala; ustmeno poročilo gospodarskega odseka o peticiji obrtnikov in posestnikov iz Bele peči zaradi naprave dovozne ceste k železniški postaji Ralteče; ustmeno poročilo gospodarskega odseka o peticijah občin Gorje, Bled in Beguje glede odpisa davkov, glede uravnave zemljiškega davka in glede uravnave servitutnih pravic; ustmeno poročilo deželne odbora o napravi odgonskih postaj na Trati in na Koroškem jezeru.

Deželni zbor tržaški. (Izv. dop.) Prepira o volilni reformi v trž. dež. zboru ni ne konca ne kraja. 7. okt. je dež. odbor že tolikokrat omenjeno, tolikokrat zavrženo reformo zopet na dnevni red spravil in poročevalc Hermet je hotel pri tej priliki pokazati, da Lahij sprave želijo z Okoličani; pa če bi bila njegova obveljala, bi se bili Okoličani lepo vjeli. Kakor je bilo že zadnjikrat omenjeno, se je v IV. seji sklenilo, da se načrt o novej volilni postavi zopet izroči odboru, da ga popravi in sicer tako, da se sprava mej okolico in mestom dovrši. Nmenjeni večer (7. t. m.) je ta popravljeni načrt prišel pred zbor. Pa naši Lahij so zvitji, in hočejo okolico popolnoma zatreti, da ne bi več volila svojih poslancev, in ker se jim v zadnji seji ni posrečilo s svojo reformo prodreti, so jo sedaj pa drugače „stuhtali“. Popravljeni načrt se namreč tako glasi: Mesto in okolica naj ima odsej tri volilne ude, vsaki red pa dve skupini; v I. redu naj se voli 17 poslancev za mesto 1 za okolico; v II. redu 16 poslancev za mesto, 2 za okolico, v III. redu 15 poslancev za mesto, 3 za okolico, toraj kot sedaj 6 za okolico. Res lepe in sprave željne besede, ako bi le zajec za grmom ne tičal. Okoličani in mestnjani bi skupaj volili in če bi v III. redu svojih treh poslancev ne spravili v zbor, v I. in II. pa po nobenem načinu ne. Okoličanski poslanci so takoj spoznali past od Lahov jim nastavljeno ter podpirani od nekterih mestnih zastopnikov zoper ta načrt se vzignili.

Prvi je govoril zoper načrt g. Nabrgoj, on je zato, da se ohrani dosedanji volilni red; vsa koncesija v novem načrtu je le na videz, nikakor pa ni mogoče, da bi po novem načrtu okoličani v zbor spravili vsih svojih 6 poslancev, zato da bo on proti vsakemu načrtu glasoval, kateri omeja pravice v sedanjem statutu okolici zagotovljene. V tem ga je podpiral okoličanski poslanec g. Nadlišek.

Dr. Franelich, kateri se je do sedaj še zmiraj za okoličanske pravice potegal, obžaluje, da okoličani niso zadovoljni s koncesijami, katere jim dež. odbor ponuja, hvali odbor zaradi njegovega truda, da je iskal sprave mej mestom in okolico, ter ga povzdiguje zaradi tega, češ, kako velikodušno da je ravnal, ker je okoličanom dovolil 6 poslancev mesto 3 nasvetovanih v zadnji seji; obžaluje, da okoličani nočejo pravne roke podati odboru, ki je že toliko storil, da ohrani okolici njenih 6 zastopnikov.

Dr. Lozer je tudi zoper nasvetovani načrt, ker v njem vidi veliko škodo, katero — bi okolica trpela tudi v materijalnem obziru; kajti okoličani, ako bi hotli volilne pravice se posluževati, bi morali cele dneve zgubljevati, po sedanji razmeri pa se vsaki svoje volilne pravice lahko posluži, ker v svojem domačem kraju voli.

(Dalje sledi.)

Izvirni dopisi.

Na Dunaju 14. okt. (Katoliška cerkev na Angleškem in drugod). Pod kruto silo anglikanstva se je kat. cerkev na Angleškem vtrdila, korenine mogočnega drevesa so globokeje pognale, veje njegove se zmiraj dalje raztezajo in vabijo v svojo dobrodejno senco utrudenega popotnika, ki v anglikanizmu zastoj išče miru, po katerem zeva in koprni vsa človeška natura. Dokler tudi kat. cerkev ni mogla očitno pokazati svojega krasnega obličja, ker jo je vlada s svojimi zakoni vrgla v temno ječo, ker so jo nasprotniki obsuli in zasuli v raztrgane cunje svojega obrekovanja in svojih predsodkov, držal se je anglikanizem, toda komaj se je cerkev pokazala v vsi svoji svetlobi, že vse vanjo hiti tam napojit dušo koprnečo po resnici.

Prej se niso zmenili za njene nauke, zato so jo zaničevali, od kar pa so začeli študirati njen uk, obračajo se k njej naj bolj učeni in prebrisanji možje. Koliko modroslovskih sistem se je že razsnovalo, le, da bi se cerkev spodrinila, toda enodnevne muhe so pocepale, cerkev pa stoji. Reka neverstva je prihrula čez Angleško, od tod se je raztekla na Francozko in na Nemško — naj bi se sedaj tudi trud in volja, soznaniti se s cerkvenimi nauki, s kat. modroslovjem, iz Angleške zasejala po družih prej zapeljanih deželah. Vsaj zgledi rinejo in zgledi so sijajni; samo tri omenim. Pred nekterimi leti je prestopil v cerkev 24letni marquis of Bute, najbogatejši lord, pred nekoliko meseci sloveči Ripon, načelnik najhujih sovragov cerkvenih, in sedaj Northumberland, najimenitniši lord angleški. Pa vsaj tudi tam cerkev živi svoje življenje, ne omejuje je policijska vlada pri vsacem koraku, pusti ji lastne šole, viši in nižji, pusti ji odrejaevanje duhovnov, pusti ji prostost. Ni tako, kakor v družih krajih Evrope, kjer se zahteva, da bi škofje bili ministri sluge, duhovni državni vradniki, kjer se država kliče na pomoč, če se čuje, da imajo škofje lastne zakonske sodnije, da se predrznejo po pooblaščenih duhovnih kršč. nauk v šolah nadzorovati, kjer se denar siplje med nižjo duhovščino, da bi se odtrgala od škofov. Na Angleškem živi cerkev kat. življenje, škofje, duhovni in verniki so enega duha, enega srca; ravno sedaj delajo viši kolegij za odraslene mladenče, da bi se tam v kat. duhu odgojevali in podučevali v vseh vedah in znanostih na kat. podlagi, da bi se posebno trdno in temeljito naučili naukov sv. vere; ni tako, kakor drugod, kjer se šole vstrojajo tako, da se v njih vzbuja mrzota do katoličanstva, kjer se vzvišeno ime vednosti, znanja in napredka zlorabi in z njim grdo sumničati mati vse resnice, kjer se komaj čaka, da se vednost krščan. nauka iztrebi iz šol in sicer zlasti iz viših razredov, kjer se natančneji in globokeji uk še posebno potrebuje, da obleka narejena otroku, mladenčemu ne postane premajhna in je on ne odvrže od sebe kot nerabno. V kratkem rečeno, na Angleškem se znanje Kristusovega nauka pospešuje in olajšuje, in mogočni duhovi previdši njegovo globoko resnico in krasno harmonijo z vsemi vedami in znanostmi nasproti plitvemu, le po zunanje bliščečemu se modrijanstvu, prestopajo v cerkev, — drugod se pa znanje ovira, otežuje, kolikor mogoče se nauk Kristusov že naprej sumičati, zato ga duhovi ne spoznajo, ter padajo v versko malomarnost, v zmote; na Angleškem je cerkev v

možati doraslosti, samostojna v svojem krogu, v več družih krajih pa ravna jo ž njo, kakor bi bila otroče v plenicih, zato ji mogočni državniki šivajo povoje in delajo zibeljke iz samih paragrafov, ter jo iz ljubezni tako povijajo, da se kar gibati in prosto razraščati ne more.

Ako sem prav slišal, snujejo se tudi pri nas novi povoji, ali paragrafi, na videz jako nedolžni, prišli iz prave očetovske ljubezni. V ministerstvu se namreč posvetujejo, kako bi se v semeniških odstranil latinski, pa vpeljal nemški jezik. Ne vém, ali v Avstriji ni škofov, kateri edini so od sv. Duha postavljeni vladati cerkv Božjo, ali kaj, da se hočejo državniki toliko v cerkev vtikati.

Na Pruskem je Bismark kar ob enem hotel presekat vso cerkveno oblast, a že mu nagli korak preglavico dela; naj vedó pri nas, da tudi počasi se ne bo dalo, ako bi hotli pregloboko segati. Ne bodo se pridobili duhovni za državne namene, ako bi hotla semenišča postaviti pod državno nadzorništvo — kakor nekdanj, ko je vlada ondi ukazovala, dajala učenike, določevala knjige, postavim Jahna, Rechbergerja etc. Zastoj bi si kdo mislil: pričnimo z malim, z jezikom — sitno latinščino odpravimo, to bo dopadlo, duhovi se nam bodo naklonili in s časom bomo z lepim, brez vriša vladali v semeniških in v cerkvi. Latinščina je silo imenitna vez edinosti sv. cerkve, izdajavec nad cerkvijo bi bil duhoven in katoličan, ker bi zoper njo rogovilil. Bog vedi pa, kakošne boje nam prinese bodočnost. Jaz upam, da bo tudi pri nas v času nevarnosti Bog vzbudil krepkih móž, kakor je še vselej storil v rešitev cerkve.

Domače novice.

Ljubljana, 20. oktobra.

(Državni poslanci) Dežman, Razlag in Schaffer, kakor poroča „Laib. Ztg.“, so se večeraj na Dunaj odpeljali, dr. Suppan pa še nekaj dni doma ostane.

(V konstitucionalnem društvu) je deželni glavar vitez Kaltenecker 17. t. m. govoril o delovanju deželne zboru kranjskega.

(K odtvorjenju zagrebskega vseučilišča) je šlo iz Ljubljane okoli 100 oseb. Med temi je bilo čez 40 Sokolcev.

(Minister Štremajer) je pred svojim odhodom realkinemu vodji dr. Mrhalu za podporo ubožnih učencev izročil 50 gold.

Razne reči.

— Trta je na Goriškem in Primorskem letos sploh dobro obrodila in cena vina je primerna. Brisko vino plačujejo po 11—13 gld., vipavsko po 6—12 gld., kraški teran po 13—16 gld., pa cena bo gotovo še padla. Po slovenskih gorica na Štajarskem pa bo pridelek dal blizo četrtingo tega, kar se redoma prideluje. Po nekterih krajih kjer je toča dvakrat bila, je trgateg tako slaba da kapljico merijo po bokalih, ne pa po vedrih. Dobrota je sploh sredna.

— Prošnjo Ptujčanov za dopolnjene nižje realne gimnazije je deželni zbor po predlogu naučnega odseka izročil deželnemu odboru, da skuša vlado pripraviti k stroškom za to.

— Realno gimnazijo hoče tudi mestna srenja v Brežicah imeti. Deželni odbor ima pozvedovati o potrebi, potem pa pogoditi se s srenjo za stran stroškov in prihodnemu deželnemu zboru o tej reči poročati.

— Samomori. Iz Trsta 14. oktobra se nam piše: V malo dneh imeli smo v Trstu 3 samomore. Pretekli teden se je nek častnik obesil v vojaški bolnišnici, v nedeljo 11. po noči je neki klobučarski delavec skočil v veliki rov (Canal grande), od koder so ga v pondeljek zjutraj mrtvega izvlekli. Ker je v neki gostilnici, v kateri je še ob 11. uri po noči bil, pustil listek s pozdravilom na svoje prijatelje, se sklepa, da si je sam življenje vzel. V sredo 14. pa se je neki enoleten prostovoljec na svojem domu ustrelil. V pondeljek 12. zjutraj so dobili pri vratih neke hiše v Via Riborgo zadušeno novorojeno dete. V malo dneh je to že tretje detomorstvo! Kam bomo prišli, Le naj se vera zatira, z zatiranjem vere rastejo hudodelstva!

— Deček Mortara, ki je bil v Bolonji v smrtni nevarnosti krščen in 1858. leta judovskemu očetu vzeti, da je bil krščansko zrejen, zavolj česar je ves Izrael po vsi Evropi kričal, je sedaj v avguštinskem samostanu Notre Dame de Beauchêne in je 16. malega srpana t. l. prvič pridigoval, in sicer v karmelskem samostanu v Niotu v okraju „Levres“.

— Popravki: V spisu „Sed. Črt. in Valj.“ št. 114—117 v vvodu nam sedanjih Bitnjah beri bitnjah; št. 1. čudeže, ki vere so poroki nam. preroki; št. 4. Bog je moj up, gozd je moj dom, nam. Bog je; št. 6. Mož in oblak vojsko, nam. moč itd. —

— Sledeči P. T. delničarji prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani so dalje doplačali na delnice, in sicer: po 7 $\frac{1}{2}$ / $\frac{0}{10}$ ali 15 goldinarjev na delnico: Feln F., provizor lekarnice v Celji; Ferčnik Lambert, župnik v Žabnici; Fister Matija, trgovec Ovšiši; Florian Dragotin, dijak v Kranji; Florian Dragotin, vel. posestnik v Kranji; Florian Lenka gospodična v Kranji; Florian Marija, gospodična v Kranji; Florian Nikolaja, gospodična v Kranji; Fohn Franc, župnik v Rušah; Franciškiški samostan na Tersatu; Fulla Vekoslava, trgovca soproga v Jaski; Gasperin Vilijelm, kaplan v Mozelnu, Gestrin Lavoslav, župnik pri sv. Jurju; Gestrin Marija, zasebnica pri sv. Jurju; Giontini Janez, knjigoteržec v Ljubljani; Globočnik Edvard, okranji zdravnik v Cerkljah; Globočnik Lavoslav, fužinar v Železnikih; Gnezda Janez, prefekt v Ljubljani; Gaberščik, posestnik v Tolminu; Golja Josip, posestnik v Tolminu; Gogala Anton, učitelj v Begnah; Götzl Nace, kanonik v Velikovcu; Gogala Franc, priv. uradnik v Požunu; Gogala Ivan, vodja v Ljubljani; Golmajer Miha, župnik v Goričah; Golovšek Janez, posestnik v Grižah; Gostiačnik Ivan, trgovec v Lješah; Grabrijan Juri, dekan v Vipavi; Gregl Jožef, zdravnik v Gradcu; Grišičman Anton, predsednik v Grinsu; Gruden Jakob, župnik pri Beli cerkvi; Gsettenhofer Jožef dež. concipist v Gradcu; Guglar Pavel, kanonik v Zagrebu. (Dalje prih.)

Telegrami „Slovenec“.

Zagreb 19. okt.

Sprejem Slovencev na kolodvoru navdušen. Prijaznost Hrvatov proti nam nepričakovana. Sinoči lepa zabava v gledišču, danes slovesno odtvorjenje vsučilišča, prej slovesna maša. Štrossmajer je bil navzoč. K otvorjenju kakor k banketu imajo zastopniki Matice vstop. Za večerno razsvetlavo mesta velikanske priprave.

Vse velikansko. Banket za 200 oseb. Matičini zastopniki povabljeni k banketu pri banu. Začne se razsvetljava.

Slovenci navdušeno sprejeti. Gledišče sijajno. Matičini zastopniki so danes častno izročili voščilo ter poklonili se Štrossmajerju.

Listnica vredništva.

G. dopisnika iz trebanskega okraja prosimo naznaniti nam svoje ime, ker brezimnih dopisov ne moremo natisniti.

Umri so:

12. oktobra: Ferdinand Kosel, stavčev otrok, 4 $\frac{1}{2}$ l. Rozalija Pirš, delavčev otrok, 13. m., Jožef Ferjan, pomagačev otrok, 7., vsi za vnetjem vratu. J. Klopčič, hišnikov otrok, 6 m. za oslabiljenjem pljuč.

13. oktobra: Anton Melik, polgruntarjev otrok, 4 $\frac{1}{2}$ l., za vnetjem vratu. Marija Novak, gostačeva žena, 55 l., za mervoudom. Mat. Cerk, delavec, 62 l., utonil zraven kopelnice v Trnovem. Ivan Stegnar, delavec, 40 l., za oslabiljenjem. Jož. Müller, vradnikov otrok, 6 l., za vnetjem vratu.

15. oktobra: Antonija Hink, kupčeva vdova, 70 l., za mrtvoudom na pljučih. Mati Barbara Fritz, nuna, 35 l., za jetiko. Matilda Saseczky, žnidarjev otrok, 7 $\frac{1}{2}$ m., za krčem.

Eksekutivne dražbe.

22. Mih. Jonke-tovo (573 gl.) v Kočevji. — 3. Ant. Žnidaršič-ovo iz Male vasi. — 1. Jan. Tekavč-ovo iz Gradeka (621 gl.), obe v Lašičah. — Mart. Gorč-ovo (947 gl.) — Ant. Skubič-ovo — 1. Jožef Skubič-ovo iz Polic (1400 gl.), vse v Zatičini. —

23. okt. Jan. Fric-vo iz Nem. Loke (440 gl.) v Kočevji. — 3. Mar. Milave-ovo iz Cirknice (710 gl. 12 kr.), — 3. Gašper Logar-jevo iz Žeravnice (1379 gl.), — 3. Katre Novjak ove iz Kalca (5070 gl.), vse v Planini. — 3. Ant. Krušič-ovo iz Št. Vida (650 gl.) v Vipavi. — 3. M. Stežic-ovo iz Čel (1600 gl.) v Bistrici. — 2. J. Bergant-ovo iz Prevoj (350 gl.) v Ljubljani. — 2. Greg. Vičič-ovo iz Topol (1000 gl.) v Bistrici. — 2. Mart. Grimšič-ovo iz Hrastij (735 gl.) v Krškem. — 2. Ant. Urbič-ovo iz Rateč (580 gl.) v Ratečah. — 2. Jan. Frank-ovo iz Bere v Bistrici. — 2. Tom. Pogorelč-ovo (120 gl.) v Kočevji. — 1. Jak. Gerbeč-ovo iz Urbice (1100 gl.) — 1. J. Štefančič-ovo iz Jablanice (500 gl.), — 1. Jož. Serpan-ovo iz Spodnjega Semona (1900 gl.) — 1. F. Gril-ovo iz Spod. Semona (1100 gl.) vse v Bistrici. — 3. Mart. Stefanič-ovo iz Slajne vasi (1861 gl.). — 1. Jož. Prešern-ovo iz Semiča (833 gl.) obe v Metliki. — 1. Jer. Hreščak-ovo iz Sinadola (302 gl.) v Senožeč. — 3. Marka Nemanič-ovo iz Božakovega (629 gl.) v Metliki. — 1. Lize Jerovč-ove (1924 gl.) v Krškem.

24. okt. 3. Fr. Pucelj-novo iz Zlatnika (2006 gl.) v Ribnici. — 3. M. Zganc-ovo iz Radleka (890 gl.) v Ložu. — 2. Mart. Pavlič-ovo iz Zagorice (270 gl.). — 2. Ant. Žužk-ovo iz Jornaka

(4350 gl.) obe v Lašičah. — 2. Jož. Bric-ovo iz Davče (2020 gl.) v Šk. Loki. — 3. Jož. Mehle-tovo iz Udja v Ljubljani. 2. Ant. Vatovč-ovo iz Tamelj (2008 gl.) v Senožeči. — 3. Niko. Plešeč-ovo iz Vidošic (1125 gl.) v Metliki. —

Telegrafične denarne cene

19. oktobra.

Papirna renta 70.25. — Srebrna renta 74.25. — 1860letno državno posojilo 107.75. — Bankine akcije 980 — Kreslitne akcije 242.25. — London 110.15. — Srebro 104.15 — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.85.

Denarstvene cene.

17. oktobra.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		70.—	70.10
5% renta v srebru		74.05	74.15
Srečke (lozi) 1854. l.		100.—	100.50
„ „ 1860. l. celi.		107.75	108.—
„ „ 1860. l. petinke		112.—	112.25
Premijski listi 1864. l.		132.—	133.50
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		93.50	94.—
Krajske, koroške in primorske po 5%		86.50	—.—
Ogerske po 5%		77.—	77.50
Hrvaške in slavonske po 5%		79.75	80.15
Sedmogradske po 5%		74.25	74.75
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		978	979
Unionske banke		127.25	127.50
Kreditne akcije		242.—	242.25
Nižoavstr. eskomptne družbe		920.—	930.—
Anglo-avstr. banke		162.25	162.50
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gl. a. v.		163.75	164.—
Tržaške „ 100 „ k. d.		106.—	106.50
„ „ 50 „ „ „		52.—	53.—
Budenske „ 40 gl. a. v.		25.—	25.50
Salmove „ 40 „ „ „		32.—	33.—
Palfi-jeve „ 40 „ „ „		24.—	25.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „		26.25	26.50
St. Genois „ 40 „ „ „		26.25	26.75
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „		23.—	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „		23.—	23.50
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.23 $\frac{1}{2}$	5.24
Napoleons'or		8.84	8.85
Srebro		104.10	104.25

Jurij Dornik-ova zaloga olja v Trstu.

Pošilja se s poštnim povzetjem (Postnachnahme), s plačano colnino, vožnino (poštnino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastoj in franko. (4—38)

(54—2)

Ces.
dvorna

kralj.

za zvonove

in metale

I. Hilzerja

& sinov

v Dunajskem

Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt)

se priporoča na naročevanje zvonov vsake teže in vsakega glasa ter tudi za vsake izdelke iz vliteta metala.

Za pred odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročstvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železa po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker tekó po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kadar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepše pojó.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenju vsi lepo vjemajo in kembliji drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali pa bolj počasi tekó.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so ugodni pogoji. Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vtila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Danaji in razstavljenih.